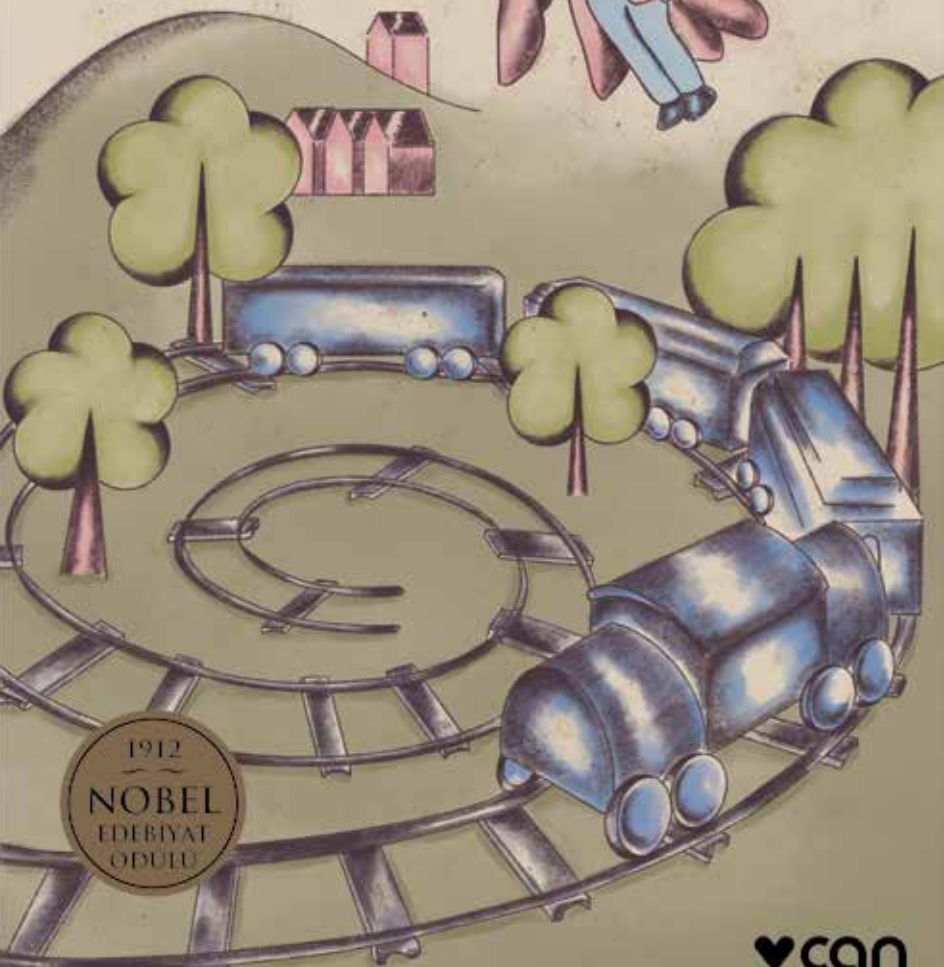

KISA KLASİKLER / 59

GERHART HAUPTMANN

Hat Bekçisi

Thiel

1912
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

ÇEVİRİ: ANIL ALACAĞLU

♥ can
klasik

GERHART HAUPTMANN
HAT BEKÇİSİ
THIEL

Can Klasik

Hat Bekçisi Thiel, Gerhart Hauptmann
Almanca aslından çeviren: Anıl Alacaoğlu
Bahnwärter Thiel

İlk baskı: 1888

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Philipp Reclam Jun., Stuttgart 1960

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mayıs 2022, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Emin Petek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Elif Gürlek

Baskı ve cilt: İMAK Basım Yayın Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi

Akçaburgaz Mah. 137. Sokak No: 12

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 45523

ISBN 978-975-07-5704-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750757044

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

GERHART HAUPTMANN
HAT BEKÇİSİ
THIEL

ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren

Anıl Alacaoğlu

♥can

GERHART JOHANN ROBERT HAUPTMANN, 1862'de Silezya'nın bugün Polonya topraklarında yer alan Ober Salzbrenn kentinde doğdu. Alman natüralizminin en önemli temsilcisidir. Ressam ve heykeltıraş olarak başarısız denemeler yaptığı, edebiyat ve felsefe öğrenimini yarıda bıraktığı hareketli yıllardan sonra, 1887'de *Hat Bekçisi Thiel*'i yayımladı. 1889'da dram çalışmalarına ağırlık verdiği Berlin-Charlottenburg'a taşındı. En çok bilinen sosyo-eleştirel dramları *Dokumacılar* (1892) ve *Vor Sonnenaufgang* (Gün Doğmadan, 1889) adlı çalışmalarıdır. Oyun yazarı olarak ünü 1900'lü yıllarda doruk noktasına ulaştı ve yazar 1912'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Gerhart Hauptmann özellikle de *Hat Bekçisi Thiel* gibi erken dönem eserlerinde kullandığı üslup dolayısıyla Alman edebiyatının son klasik yazarı olarak değerlendirilir. 1933'te Hitler'in iktidara gelmesinden sonra sosyal yaşamdan çekilen Hauptmann 1946'da Agnieszaków'da öldü. Yaşamı boyunca sahip olduğu ün, ölümünden sonra giderek azaldı. Mezarı ailesiyle birlikte yazlarını geçirdiği Hiddensee Adası'ndadır.

ANIL ALACAOĞLU, 1989'da Akhisar'da doğdu. Ege Üniversitesi'nde Alman Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. 2009'da ilk kitabı *Üçüncü Sınıf Kadın*, 2021'de öykü kitabı *Başka Yasalar* yayımlandı. Alacaoğlu bugüne dek Michael Ende, E.T.A. Hoffmann, Gustav Meyrink, Stefan Zweig, Joseph Roth, Frank Schätzing, Andrzej Sapkowski, Bodo Kirchhoff, Sibylle Berg, Sebastian Fitzek ve Elfriede Jelinek gibi yazarlardan çeviriler yaptı.

1

Hat bekçisi Thiel, görevinin başında olduğu veya hastalanıp yattığı günler dışında her pazar Neu-Zittau'daki kiliseye giderdi. On yıl içinde iki kez hasta olmuştu; bir keresinde yanından geçen bir trenin kömür vagonundan bir kömür parçası düşmüş, ona isabet edip bacağını yaralayarak onu hendeğe savurmuştu; diğerinde de bir şarap şişesi son sürat ilerleyen hızlı trenden uçup göğsünün tam ortasına çarpmıştı. İzinli olduğu günlerde, bu iki kaza dışında hiçbir şey onu kiliseden uzak tutamamıştı.

İlk beş yıl, Spree Nehri kıyısında küçük bir köy olan Schön-Schorstein'dan Neu-Zittau'ya giden yolu tek başına tepmek zorunda kalmıştı. Sonra güzel bir gün, hastalıklı görünen zayıf bir kadınla çıkageldi, insanlar kadını onun Hercules'vari cüssesine pek yakıştıramadılar. Yine güzel bir pazar günü öğleden sonra, kilisenin sunağında aynı kişinin elini ciddiyetle tutup evlilik yemini etti. Genç ve narin kadın iki yıl boyunca kilise sırasında onun yanında oturdu; çukur yanaklı ince yüzü, iki yıl boyunca Thiel'in güneşte kararmış yüzünün yanında eski ilahi kitabına eğildi; sonra bir gün hat bekçisi önceki gibi yalnız geldi.

Önceki hafta bir gün ölüm çanları çalmıştı; hepsi buydu.

İnsanların da söylediği gibi bekçide pek bir değişiklik yoktu. Temiz pazar giysisinin düğmeleri her zamanki gibi pırl pırlıdı, kızıl saçları her zamanki gibi güzelce yağlanmış, asker saçı gibi ortadan ayrılmıştı, sadece geniş, kıllı boynu hafif öne eğikti ve vaazı dinlerken ya da ilahi söylerken eskisinden daha hevesliydi. Genel kanı, karısının ölümünün onu çok da sarsmadığı yönündeydi ve Thiel bir yıl sonra ikinci kez, üstelik Alte Grund'da sığırtmaçlık yapan etine dolgun, güçlü kuvvetli bir kadınla evlenince bu kanı pekişti.

Thiel nikâh başvurusu yapmaya geldiğinde papaz da endişelerini dile getirdi: "Yine mi evlenmek istiyorsunuz?"

"Karım ölmüşken evi idare edemem sayın vaiz!"

"Orası öyle. Ama demek istediğim, biraz acele ediyorsunuz."

"Çocuğa bakamıyorum sayın vaiz."

Thiel'in karısı doğumda ölmüştü, doğurduğu çocuk hayattaydı ve ona Tobias adı verilmişti.

"Ah tabii, çocuk," dedi din adamı, çocuğu ancak şimdi hatırladığını gösteren bir el hareketi yaptı. "O zaman başka. İşe giderken çocuğu nereye bırakıyordunuz?"

Thiel, Tobias'ı yaşlı bir kadına emanet ettiğini, kadının bir keresinde çocuğu az daha yakacağını, başka bir seferinde de kucağından yere düşürdüğünü anlattı, neyse ki büyük bir şişlikten başka bir şey olmamıştı. Bunun böyle devam edemeyeceğini söyledi, üstelik çocuğun zayıf olduğu için özel bir bakıma ihtiyacı vardı. Bu yüzden ve ayrıca ölüm döşegindeki karısına çocuğun iyiliğini daima özenle gözeteceğine söz verdiği için bu adımı atma-ya karar vermişti.

İnsanların artık her pazar kiliseye gelen yeni çiftin fiziksel uyumuna hiçbir diyeceği yoktu. Eski sığırtmaç adeta bekçi için yaratılmıştı. Ondan yedi-sekiz santim

daha kısa, kolları bacakları daha dolgundu. Yüz hatları da onunki gibi kabaydı, sadece yüzü bekçininkinin aksine ruhtan yoksundu.

Thiel'in, ikinci karısının yılmaz bir işçi, örnek alınması bir ev kadını olması gibi bir dileği vardıysa beklenmedik bir şekilde gerçekleşmişti. Fakat karısının hayatına girişiyle birlikte bilmeden üç şeyi göze almıştı: Sert ve buyurgan bir mizaç, geçimsizlik ve vahşi bir ihtiras. Daha altı ay geçmişti ki bekçinin küçük evinde kimin düdüğünün öttüğü tüm köyde biliniyordu. İnsanlar bekçiye üzülmüyordu.

Duruma öfkelenen kocalar söyleniyordu, "karı"nın şansı varmış da kuzu gibi bir adam olan Thiel'e varmış, başkası olsa canına okurmuş. Böyle bir "hayvan"ı uysallaştırmalıymış, gerekirse sopayla. Öyle bir dövmeliymiş ki kendine çekidüzen versin.

Ama Thiel kaslı kollarına rağmen karısını dövecek bir adam değildi. İnsanları sinirlendiren şeyi pek dert etmiyor gibiydi. Genelde karısının bitmek bilmez vaazlarına tek söz etmeden katlanırdı, olur da cevap verirse ağır ağır konuşması, alçak ve sakin ses tonu, karısının ciyak ciyak çemkirmeleriyle garip bir tezat oluştururdu. Dış dünyanın Thiel'in üstünde pek bir etkisi yok gibiydi: Sanki içinde bir şey vardı da onun sayesinde karısının kendisine yaptığı her kötülüğü, gani gani iyilikle dengeliyordu.

Yılmaz ağırkanlılığına rağmen hafife alınmaması gereken anlar oluyordu. Hepsi de Tobias'çığıyla ilgili şeylerdi. O zaman çocuksu ve uysal tabiatı öyle bir sertlik kazanıyordu ki Lene gibi söz dinlemez bir insan bile ona karşı koymaya cüret edemiyordu.

Ancak tabiatının bu yönünü açığa çıkardığı anlar zamanla azaldı, sonunda da tamamen kayboldu. İlk yıl boyunca Lene'nin buyurganlığına biraz zorlanarak da olsa gösterdiği direnç de ikinci yıl aynı şekilde kayboldu. Ka-

rısıyla kavga edip de daha onu yatıştırıramadan işe gitmesi gerektiği zamanlarda artık eskisi gibi kayıtsız değildi. Sonunda sık sık gönül indirip karısından nezaket rica eder oldu. Brandenburg çam ormanlarının tam ortasındaki ıssız görev yeri, artık en sevdiği yer değildi. Ölen karısına beslediği dingin ve içten duygular, yaşayan karısına besledikleriyle keşişiyordu. İlk zamanlarda olduğu gibi eve isteksizce değil, mesai bitimine kadar saatleri, dakikaları saydıktan sonra tutkulu bir telaşla dönüyordu.

İlk karısına daha ruhsal bir aşkla bağlanan Thiel, çiğ dürtülerin gücüyle ikinci karısının güdümü altına girmiş, sonunda neredeyse her şeyde ona bağımlı hale gelmişti. Bazen işler böyle tersine döndüğü için vicdan azabı çekiyor, bunun üstesinden gelebilmek için olağanüstü yöntemlere ihtiyaç duyuyordu. Bu yüzden kendi kendine bekçi kulübesini ve bakmakla yükümlü olduğu tren hattını yalnızca ölülerin ruhuna adanmış kutsal topraklar ilan etti. Şimdiye dek her türlü bahaneyi kullanarak karısının görev yerine kadar ona eşlik etmesini engellemeyi sahiden de başarmıştı.

Bundan sonra da engelleyebileceğini umuyordu. Zaten Lene ne kulübenin numarasını ne de hangi yöne düştüğünü biliyordu.

Zamanını yaşayanlarla ölüler arasında insaflica pay edebildiği için Thiel'in vicdanı sahiden de yatıştı.

Sık sık, elbette özellikle ölen karısıyla arasında candan bir bağ hissettiği tefekkür anlarında şimdiki durumunu tüm çıplaklığıyla görüyor ve bundan tiksiniyordu.

Gündüz görevinin başındayken merhumla ruhsal ilişkisi, birlikte geçirdikleri zamana dair güzel anılarla sınırlı kalıyordu. Fakat karanlıkta, kar fırtınası çamların arasında ve hat boyunca ortalığı kasıp kavururken, gecenin bir yarısı yanan fenerin ışığında küçük bekçi kulübesi şapele dönüşüyordu.

Önündeki masada merhumun solmuş bir fotoğrafı, ilahi kitabı ve Kitab-ı Mukaddes'i açık, uzun geceler boyunca kâh okuyor kâh ilahi söylüyor, duaları yalnızca ara sıra gürültüyle geçen trenler yüzünden kesiliyordu, böyle gecelerde merhum karısını kanlı canlı karşısında gördüğü vizyonlara varan bir vecde kapılıyordu.

Bekçinin tam on yıldır kesintisiz olarak sürdürdüğü görev yerinin sapalığı, onun mistik eğilimlerini teşvik ediyordu.

Kulübe dört yönden de, insanların yaşadığı herhangi bir yere en az kırk beş dakikalık yürüme mesafesinde, ormanın ortasında, bariyerlerinin kaldırılıp indirilmesinden sorumlu olduğu hemzemin geçidin hemen yanında bulunuyordu.

Yazın günler, kışın haftalar geçiyor, bekçi ve meslektaşları dışında hattan tek bir insan geçmiyordu. Havanın ve mevsimlerin tekrarlanan dönüşümü neredeyse bu ıssızlıktaki tek değişimdi. Geçirdiği iki kaza dışında, Thiel'in görev süresinin düzenli işleyişini kesintiye uğratan olayları takip etmek zor değildi. Dört yıl önce imparatoru Wrocław'a götüren özel imparatorluk treni buradan geçmişti. Hızlı tren bir kış gecesi bir karacayı ezmişti. Thiel sıcak bir yaz günü, hat teftişi sırasında dokunulmayacak kadar ısınmış, mantarlı bir şarap şişesi bulmuş, mantarı açar açmaz şarap bir pınar gibi fişkırdığı, yani görünüşe göre iyi mayalandığı için çok kaliteli bir şarap olduğunu düşünmüştü. Thiel'in soğusun diye bir orman gölünün sığ kenarına koyduğu şişe bir şekilde ortadan kaybolmuştu, Thiel yıllar sonra bile hatırladıkça üzülürdü.

Küçük evinin hemen arkasındaki bir kuyu, bekçinin kafa dağıtmasına imkân sağlıyordu. Civardaki demiryollarında ya da telgraf hatlarında çalışan işçiler ara sıra kuyudan su içmeye geliyor, doğal olarak kısa da olsa sohbet

Prusya Demiryolları'nda özveriyle çalışan hat bekçisi Thiel'in yaşamı, yaşadığı talihsizlikler ve gördüğü halüsinasyonlarla gölge lenmiştir. Çok sevdiği karısı Minna doğum yaparken ölünce kendini büyüyen bir iç çatışmanın içinde bulur ve oğlu Tobias'ın bakımını güvenceye almak üzere yeniden evlenmeyi seçer. Fakat işler umduğu gibi gitmez ve bir felaket yaşanır.

Alman edebiyatının son klasiği kabul edilen **Hat Bekçisi Thiel**, aynı adı taşıyan ana karakterinin psikopatolojik vakasına eğilir. Sanayi Devrimi'yle sarsılan zümre toplumunun yerini sınıflı toplum yapısı almadan hemen önceki âna odaklanan eser, makineleşme tehdidi karşısında insanın çaresizliğini simgeleştirir.

#kısaklasikler #almanklasikleri #natüralizm #insan #aile #cinnet #cinayet

Kapak illüstrasyonu: Elif Gürlek

 can

 canyayinlari.com | | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5704-4

9 789750 757044